

ÇEVRECI HAREKETLER KONULU GAZETE HABERLERİNİN MUKAYESELİ İNCELEMESİ¹ COMPARATIVE ANALYSIS OF NEWSPAPER NEWS ON ENVIRONMENTAL MOVEMENTS

Zeynep Nur ÖZMEN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi
ozmenzeynepnur@gmail.com
0000-0001-9337-480X

Rüveyda KIZILBOĞA ÖZASLAN

Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilimler Fakültesi,
Yerel Yönetimler Bölümü
ruveyda.kizilboga@marmara.edu.tr
0000-0001-7468-0844

ÖZET

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

4.11.2021

Kabul Tarihi:

20.3.2022

Yayın Tarihi:

31.3.2022

Anahtar Kelimeler

Çevre Hakkı

Çevreci Hareketler

Medya

Keywords

Environmental Right

Environmental
Movements

Media

Çevresel kaynakların sonsuz olmadığına ilişkin farkındalığın artması ve çevresel sorunların küreselleşmesi ile birlikte 21. yüzyılda önem kazanmaya başlayan çevre hakkı, çevrenin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınmasına hem hukuksal olarak hem de toplumsal boyutta destek sağlamayı hedefleyen önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Canlıların en tabii ve vazgeçilmez hakkı olan yaşam hakkının desteklenmesinin, çevre hakkına erişim düzeyi ile doğrudan bağlantılı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle diğer canlıların da yaşam alanı olan çevre hakkına erişim için gerekli mücadeleyi verecek olanlar insanlardır. Mücadele yöntemlerinden biri de çevreci hareketlerdir. Bu bağlamda çalışmada Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerinin belli bir tarih aralığındaki çevreci hareketleri konu edinen haberleri içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Araştırma neticesinde gazetelerin çevreci hareketleri gündeme taşımayı tercih edip etmemelerinden, haberleri yayımlama sıklığına ve çevreci hareketlere yönelik söylemlerine değin önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

The environmental right, which started to gain importance in the 21st century with the increasing awareness of the fact that environmental resources are not infinite and the globalization of environmental problems, emerges as an important phenomenon that aims to support the taking of measures to protect, develop and ensure sustainability of the environment, both legally and socially. It is known that supporting the right to life, which is the most natural and indispensable right of living things, is directly related to the level of access to the right to the environment. For this reason, it is humans who will fight for the right to the environment, which is also the habitat of other living things. One of the methods of struggle is environmental movements. In this context, the news of Sabah, Hürriyet and Sözcü newspapers, which are about environmental movements in a certain date range, are analyzed by using content analysis method. As a result of the research, it has been determined that there are significant differences from whether the newspapers prefer to bring environmentalist movements to the agenda and their discourses on environmental movements.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1019065>

Atıf/Cite as: Özmen, Z.N. ve Kızılboğa Özaslan, R. (2022). Çevreci Hareketler Konulu Gazete Haberlerinin Mukayeseli İncelemesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1), 56-75.

¹Bu çalışma, *Çevre Hakkı Kapsamında Türkiye’de 2013 ve 2017 Yılları Arasında Gerçekleşen Çevreci Hareketler Konulu Gazete Haberlerinin Mukayeseli İncelemesi* başlıklı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Giriş

Canlıların var oldukları andan itibaren içerisinde hayat buldukları çevre, gerek insanlar gerekse diğer tüm canlılar için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Doğal çevrenin, insan eliyle tahribatının dikkat çeker boyutlara ulaşması ve ortaya çıkan yapay çevrenin yaşam hakkını olumsuz etkilemeye başlaması ile temel bir insan hakkı olarak kabul gören çevre hakkı, hem devletlerin anayasalarında, kanunlarında vd. hukuki metinlerinde hem de uluslararası örgütlerin şart/sözleşmelerinde yer alması ile hak olmanın yanında taraflara sorumluluk ve ödevler yükleyen bir boyut kazanmıştır. Bu kapsamda; çevreyi kirletmemek ve korumak, çevrenin gelişimi için kararlar almak ve uygulamak, gerekli durumlarda yargıya başvurmak ve kamuoyu oluşturarak çevre bilincinin kazandırılmasına destek vermek gibi ödev ve sorumluluklar yer almaktadır. Çevreci hareketler ise, bu ödev ve sorumlulukların özellikle merkezi ve yerel aktörlerce yerine getirilmediği ya da eksik yerine getirildiği durumlarda gerçekleştirilen eylemlerdir. Çevreci hareketlerin ortaya çıkışının, ne sıklıkla gerçekleştirildiğinin ve bir çözüm mekanizması olarak karşılık bulma durumunun ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğini, bunun ise ülkelerin demokratik ve sosyo-ekonomik gelişimi ile bağlantılı olduğunu vurgulamak gerekir. Bu nedenle Türkiye özelinde yapılan bu çalışmanın ülkenin bu özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Çevre hakkının destekleyicisi konumunda olan çevreci hareketleri konu alan bu çalışmanın inceleme alanını, Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetesinin 01.01.2013-31.12.2017 tarihleri arasındaki çevreci hareketleri işleyen haberleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda üç gazetede yer verilen çevreci hareketlerin sebep, tür ve aktörlerini belirten kavramlar kodlanarak tablolashırılmakta ve üç gazetenin de tek ortak haberleri olan Gezi, ODTÜ ve Cerattepe konulu haberlerinin içerik söylem analizi yapılmaktadır. Böylece gazetelerin aynı haberlere yönelik söylem farklılıkları, aktörlere yükledikleri sorumluk ve ödevler tespit edilmeye çalışılarak Türkiye'deki çevreci hareketlerin kamuoyuna aktarılmasında ve çevreci hareketlere konu olan olay ve/veya durumlara çözüm bulunmasında yayın kuruluşlarının önemi vurgulanmaya çalışılmaktadır.

1. Çevre Hakkı: Kavramsal Çerçeve ve Dayanakları

Çevre hakkının tanımı, odağında insan ve çevre kavramlarını barındırmaktadır. Buradan yola çıkarak Bilir ve Hamdemir'e (2011: 145) göre çevre hakkı, *'tüm canlıların sağlıklı bir çevrede yaşama yetisi'* anlamına gelmektedir. Ancak çoğu tanımlamalar, insan odaklı yapılmıştır. Bu açıdan Kaboğlu (1992: 20) çevre hakkını *'yaşam şartlarını olumsuz etkileyen faktörleri engellemek amacıyla her bireyin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşaması için doğayı sürdürülebilir bir şekilde kullanma yükümlülüğü'* şeklinde tanımlamaktadır. Aynı bakış açısı ile Tekeli (2005: 6), çevre hakkının insan hakları kapsamında yer alması sebebiyle bu konu hakkındaki yorumunu *'çevre hakkı artık yaşam hakkına göre değil, kaliteli yaşam hakkını sağlamak için uygulanmalıdır'* şeklinde yapmaktadır.

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere çevre hakkı, odağına çevreyi ve insanı yerleştiren sağlıklı ve dengeli bir çevrenin varlığının önemine dikkat çekmeyi amaçlayan bir kavramdır. Bu hakkın uluslararası metinler, anayasalar ve kanunlar ile güvence altına alınması, çevrenin korunması açısından önemlidir. Çünkü bu durum sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının idari ve adli alanlarda savunulabilmesine olanak sağlamaktadır (Olgun & Işık, 2017: 34). Bu kapsamda ulusal anlamda T.C. 1982 Anayasası'nın 56. maddesinde çevre hakkı: *'Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.'* şeklinde tanımlanmaktadır. Çevre hakkı, uluslararası düzlemde atılan ilk adım olarak bilinen ve 1972 yılında düzenlenen Stockholm Konferansı ile başlayan bu sürecin belirli periyotlarla gerçekleşen Rio Konferansları ile devam ettiği bilinmektedir. Hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı gibi insan haklarına ilişkin belgelerde hem de çevre sorunlarına çözüm önerilerinin sunulduğu ve tarafları bağlayıcı hükümlerin yer aldığı Dünya Doğa Şartı, Bruntland Raporu, Kyoto Protokolü, Espoo Sözleşmesi, Aarhus Sözleşmesi, Paris İklim Anlaşması, Avrupa Kentsel Şartı gibi birçok belgede çevre hakkına ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir.

Bu belgeler içerisinde çevre hakkına erişim ve hakkın korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması hususunda çevresel usuli haklar olarak sınıflandırılan 'bilgiye erişim, katılım ve başvuru hakkını'düzenleyen Aarhus Sözleşmesi, ayrı bir öneme sahiptir. Bilgiye erişim hakkı, vatandaşın çevresel konularda 'yönetilen'

konumundan 'hak sahibi vatandaş' konumuna geçebilmesini sağlar ve çevresel demokrasinin önemli bir parçasını oluşturur. Temel mevzuat incelendiğinde çevresel bilgiye erişim hakkı, bilgi edinme hakkının bir türevidir ve sosyal hukuk devletinin önemli bir ilkesi olan şeffaflık ilkesinin bir gereğidir (Güneş, 2012-2013: 27). Türkiye ise, Aarhus Sözleşmesi'ne taraf değildir. Ancak çevresel usuli hakları koruma altına alan mevzuata sahiptir. 1982 Anayasa'sının 74. maddesinde, '*Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazılı ile başvurma hakkı vardır.*' olarak belirtilen başvuru hakkı yer almaktadır. Ayrıca Türkiye, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile '*demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarını*' amaçlamaktadır (md.1). Türkiye, Aarhus Sözleşmesi'ne taraf olmasa da bu haklara ilgili mevzuat çerçevesinde yer vermektedir.

Çevre hukuku içerisinde katılım kavramı, vatandaşların çevre yönetimi sürecinde rol oynamalarını ve böylece kendi yaşam koşullarını belirleyebilmeleri anlamına gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında hakkın kullanımını sağlayan en önemli koşul katılımdır. Çünkü vatandaşların kendi yaşamlarını sağlıklı ve dengeli bir şekilde devam ettirebilmeleri için çevresel politikalara katılım göstermeleri elzemdir. Katılımın, vatandaşların bir araya gelerek oluşturdukları çevre odaklı örgütlerin hareketlenmeleri ile birlikte resmiyet kazandığı bilinmektedir (Turgut, 2012: 149). Çünkü bir kişiden ziyade çok kişinin sağlayacağı etki ve bilgi bir araya geldiğinde daha verimli sonuçlar elde edilmektedir. Aynı zamanda idarenin karar ve uygulamalarına yönelik katılımın örgütlü bir şekilde yapılması da diğerlerini teşvik etmede ve sonuç almadaki başarı olasılığını artırmaktadır (Abdülhakimoğulları & Sezer & Akpınar, 2011: 83). Başvuru hakkı ise hak arama özgürlüğünün çevre hakkı kapsamında kullanılmasına imkân sunmaktadır. Bu kullanım, vatandaşların veya toplulukların çevrede oluşabilecek bir olumsuzluğu durdurmak veya oluşan zararların giderilmesini sağlamak amacıyla idari ve yargısal alanlara başvurabilmelerini içermektedir. Böylece başvuru hakkı, çevreye karşı sorumluluklarını aksatanlara ve çevreye zarar verenlere karşı idari, hukuki ve cezai anlamda yaptırımların söz konusu olmadığı durumlarda çevre hakkının bağlayıcılığını ön plana çıkarmaktadır (Olgun & Işık, 2017: 40).

2. Toplumsal Hareketler Özelinde Çevreci Hareketlerin Gelişim Serüveni

Toplumsal hareket, belirli bir dayanışmayı temel alan, bir çatışması olan ve bulunduğu sistemin sınırlarını zorlayan kolektif bir davranış şeklidir (Melucci, 1996: 98). Toplumsal hareketler, değişim ve gelişimin çıktısı olarak değerlendirilmektedir. Bunlara, sonuçları küresel çapta etki yaratan Rönesans ve Reform Hareketleri, Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi en temel örnekler olarak verilebilir. Toplumsal değişim ve gelişim, 1960'larda kişisel haklar ve ifade özgürlüğü; 1970'lerde kadın hakları, barış ve çevre; 1980'lerde ise nükleer silahlara karşıtlık çerçevesindeki hareketler olarak karşılık bulmaktadır. 20.yüzyılın sonlarında başlayan ve 21. yüzyılda küresel olarak yaygınlaşan ve derinleşen sorunlar ve krizler karşısında türlü amaç ve aktörlerle var olan toplumsal hareketler ise 'yeni toplumsal hareketler' olarak adlandırılmaktadır (Topal Demiroğlu, 2014: 134-135). Kentsel toplumsal hareketler olarak da bilinen yeni toplumsal hareketler, çoğunlukla kentsel mekânda ve kentli bireyler tarafından gerçekleştirildiğinden ayrıcalıklı bir yapıya sahiptir. Gösteri yürüyüşü, miting, grev gibi hareketler kent hayatının dinamikleri arasında yer almaktadır (Kökalan Çımrın, 2010: 52).

Yeni toplumsal hareketler içerisinde yer alan ve çevre sorunlarına karşı ortaya çıkan çevreci hareketler; genel anlamda toplumsal ve siyasi değerleri, kararları, mevzuatı ve uygulamayı hedef almaktadır. Var olan sistem içerisinde çevrenin korunması için üretilen politikaların uygulanmasına dâhil olmak kadar, bu politikaların denetimini sağlamak da çevreci hareketlerin amaçları arasında yer bulmaktadır (Wapner, 2002: 48). Çeşitli amaçlarla ortaya çıkan çevreci hareketler, tek ve homojen bir yapıda değildir. Bu çeşitlilik, kaynakları ve eğilimleri açısından üç grupta sınıflandırılmaktadır (Porritt, 1989: 20). Ekonomik bireyciliğe karşı çıkan doğa korumacıların ve gelenekçilerin oluşturduğu birinci grup, sanayileşmeye karşı çıkmaz. Ancak sanayileşme sürecinde oluşabilecek çevresel zararların toplumu ve doğayı etkileyebilecek durumlarını kanuni yollarla baskı yaparak korumayı amaçlar. Radikal çevreciler olarak adlandırılan ikinci grup, sanayileşen sisteme karşı çıkar. Doğa ile insan ilişkisinde rasyonel olmayan duygusal bir bağın olduğuna inanırlar. Radikal çevrecilerin temel özellikleri arasında; sorunlara doğrudan tepki göstermeleri, sorunu

ortaya çıkaran kurum ile muhatap olmaları, sabotaj uygulamaları veya yasal olmayan yöntemlere başvurmaları, buldukları toplumların sınıfları arasında düşük sosyal statülerde yer almaları ve bunu bilinçli olarak yapmaları sayılmaktadır (Scarce, 2007: 5). Üçüncü grubu temsil eden ve çevre konusunda köklü bir geçmişe sahip olmayan reformistler ise, birinci ve ikinci grup gibi sistem karşıtı değildirler. Genellikle siyasi parti (İşçi Partisi, Liberal Parti, vb.) çatısı altında bir araya gelerek, çevre konulu politika ve uygulamalara dâhil olurlar.

Çevreci hareketler 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren karşımıza çıkmaktadır. ‘Bilinçlenme dönemi’ olarak da ifadelendirilen bu süreçte amaç, doğanın korunmasını sağlamaktır. 1890 – 1930 yılları arasında ‘romantik korumacılık’ olarak adlandırılan avcılık, balıkçılık ve yeşil alanları koruma faaliyetlerinin devam ettiği gözlenmektedir. 1960 sonrasında ise çevrecilik akımının siyasi arenada rol almaya başlaması ile çevreci hareketlerin kapsamı da gelişmiştir (Keleş, 2016: 151). Ancak, ulusal politikalara yön verecek güce erişilemediği değerlendirilmeleri yapılmaktadır (Heywood, 2013: 273). 1970’ler çevre sorunlarının etkilerinin küresel boyutta hissedilmeye başlandığı ve bunun neticesinde çevrenin uluslararası kuruluşların çalışma temalarından biri haline geldiği bir dönem olup, çevreci hareketlerin gelişimini de destekleyen bir dönemin başlangıcı olmuştur (Balkaya, 2012: 151). Tekeli’ye (2000: 10) göre 1971 yılı, dünya çapında çevreci eylemleri ile ses getiren Greenpeace’in kurulmasıyla bir dönüm noktası olma özelliği taşımaktadır. Devamında artan sanayileşme, kontrolsüz nüfus artışı ve ekonomik kalkınma uğruna ihmal edilen çevresel değerlerin her geçen gün artması ve etkilerinin küresel çapta yankı bulması ile çevresel hareketler varlığını artırarak sürdürmeye devam etmektedir.

Çevreci hareketlerin kullandığı yöntemler arasında; yürüyüş, sokak gösterisi, oturma eylemi, imza kampanyası, eğitim, medyanın kullanımı gibi yöntemler yer almaktadır (Turgut, 2012: 19). Bunlar arasında mesaj ve haberleri farklı sosyal ve kültürel özelliklere sahip toplumlara hızlıca iletme özelliği olan medya (Mora, 2008: 5-6), geleneksel tanımlama ile ‘yasama, yürütme ve yargı’dan sonra ve onlardan bağımsız dördüncü güç olarak ifade edilmektedir. Kitleleri harekete geçirebilme, istenen olayı veya kişiyi gündeme getirebilme, toplumu asıl sorunlarından uzaklaştırıp bireylere ‘sanal’ bir dünya oluşturabilmesiyle birlikte medyanın etki alanı ve gücü her geçen gün artmaya devam etmektedir (Gezgin, 2012: 15). Bir medya aracı olan gazeteler de, süreli yayınlar olma özelliği ile kitlelerin dikkatini istenen tarafa çekebilmektedir. Bu bağlamda çevreci hareketlerin de etkisini artırmada önemli bir iletişim aracı olan gazetelerin incelenmesi, çalışmanın araştırma kısmını oluşturmakta ve alt başlıklarda ele alınmaktadır.

3. Çalışmanın Metodolojisi

Araştırmanın Konusu ve Amacı

Çevre hakkı, en temel insan haklarından olma özelliği ile canlıların gündelik hayatında somut karşılık bulmaktadır. Ancak bu temel hakka, hakkıyla ulaşabilme konusunda dünya çapında her geçen daha da derinleşen farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle dünyanın nüfus artış hızının yüksekliği, tüketim alışkanlıklarının artması, doğanın sınırsız bir kaynakmışçasına tüketimi, yönetimlerin ekonomik kalkınma uğruna çevresel değerleri tahrip etmesi ve hatta gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelerin çevresel değerlerini sömürmeye devam etmesi gibi nedenler dünya genelinde çevre hakkına adil erişim imkânını ortadan kaldırmaktadır. Gerek hakkın karşılık bulması ve bu bağlamda ortaya çıkan ödev ve yükümlülüklerin yerine getirilmesinin sağlanması gerekse çevrenin küresel bir değer olması hasebiyle dünya genelinde yaşanan çevresel sorunlara dikkat çekip, kamuoyu oluşturmak amacıyla örgütlü ya da örgütsüz gruplarca kitlesel ve hatta bireysel bazda çevreci hareketler düzenlenmektedir. Çevreci hareketlerin hızlıca kamuoyu oluşturup, yasama, yürütme ve yargı mercilerinin karar ve uygulamaları üzerinde etki yaratabilmesi hedeflenir. Bunu kolaylaştıran en etkili araçlardan biri ise gazetelerdir.

Bu kapsamda çalışmada, incelendiği dönem itibariyle (01.01.2013-31.12.2017) farklı ideolojilere sahip medya kaynakları olan Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerinin Türkiye’deki çevreci hareketlerini işleyiş şekli ve sıklığı ele alınmaktadır. Bu konu çerçevesinde çalışmanın temel amaçları arasında aşağıdaki sorulara cevap bulunması yer almaktadır:

- 1) Bir çevresel hareketin gerçekleştiği tarihte üç gazete de bunu haberleştirmiş midir?
- 2) Gazetelerin aynı çevresel hareketi kamuoyuna aktarmada kullandıkları dil arasında farklılık var mıdır?
- 3) Çevresel harekete konu olan olay veya durumdan sorumlu tutulanlara yönelik gazetelerin tutumları arasında farklılık var mıdır?
- 4) Çevresel hareketi haklı ya da haksız bulma noktasında üç gazete arasında farklılık var mıdır?
- 5) Gazeteler çevreci hareketleri; aktörleri, türleri ve sebepleri açısından nasıl değerlendirmiştir?

Bilgi Toplama Aracı

Çalışmada çevre hakkının kavramsal çerçevesi ve dayanakları ile toplumsal hareketler ve yeni toplumsal hareket sınıfında değerlendirilen çevresel hareketlerin ortaya çıkış ve gelişim süreci literatür tarama yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Çevreci hareketleri konu alan gazete haberlerinin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılmakta ve terminolojik bir analiz içermektedir. Çoğunlukla söz konusu kaynaklardaki temalar, sık kullanılan kelimeler, kalıplar gibi araştırılan konunun temel kavramlarını belirlemek ve analiz etmek için kullanılmaktadır. Medya kaynaklarında yer alan çevreci hareketler konulu haberler incelendiğinde yalnızca üç başlığın ortak olduğu gözlenmiştir. Bunlar Gezi Parkı Olayları², Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)³ ve Cerattepe Olayları⁴dir. Bu nedenle aynı haberlerin nasıl farklı şekilde yansıtıldığını araştırarak söylem farklılıkları daha net ortaya konmuştur. Bu yöntem, gözlem yapmaktan ziyade incelenen kaynakları ele alarak analiz yapılmasını amaçlamaktadır. İçerik analizine yönelik gazete taraması 01.03.2021-31.03.2021 tarihleri arasında Ankara'daki Milli Kütüphanenin arşivinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, 01.01.2013-31.12.2017 yılları arasında Türkiye'de gündeme gelen çevreci hareketler ile sınırlandırılmıştır. Bunun toplumsal, çevreci ve medyatik birtakım sebepleri bulunmaktadır. Toplumsal-çevreci sebepler arasında Gezi Parkı olaylarının tarihsel süreçte eylem dalgalarının yoğunlaştığı dönemlerden biri olarak ele alınması yer almaktadır. Gezi Parkı olayları kimine göre ağaçların ve yeşil alanların korunması, kimilerine göre ise hükümeti karalama kampanyaları yürütmek amacıyla başlamıştır. Çevre perspektifinden değerlendirildiğinde Türkiye tarihinde önemli bir çevresel harekete dönüştüğü dikkate alınarak araştırmanın tarihi Gezi Parkı olayları ile başlatılmıştır. Gezi Parkı olaylarının, devam eden süreçte siyasi toplumsal bir harekete dönüşmesi ile ulusal medyayı içeriden ve dışarıdan etkilemesi araştırmanın 2013 yılından başlatılmasının bir diğer nedenidir. Hürriyet gazetesinin 22.03.2018 tarihinde aynı zamanda Sabah gazetesinin sahibi olan Demirören Medya'ya satılması ve böylece iki gazetenin aynı ideolojiyi benimsemesi ile araştırmada son tarih 31.12.2017 olarak belirlenmiştir. Sözcü gazetesi ise, Hürriyet gazetesine kıyasla daha radikal bir muhalif olması sebebiyle araştırmaya dâhil edilmiştir. Sabah ve Hürriyet gazetelerinin bir aylık baskı haberleri iki ciltten, Sözcü gazetesinin bir aylık baskı haberleri ise bir ciltten oluştuğundan araştırma tarihleri, günlük taranan gazetelerin cilt sayısına göre hesaplanarak belirlenmiştir. Bir aylık süre zarfında tamamlanan tarama işleminde; çevreci hareketlerin konularını, türlerini

²Gezi Parkı Olayları: İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan ve sadece umumi hizmette kullanılmak koşulu ile tapuda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis edilmiş olan Taksim Gezi Parkının, İstanbul 6. İdare Mahkemesi ve 2 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararolduğu hâlde Taksim Yayalaştırma Projesi çerçevesinde imar izni olmadan yeniden inşa edilmesini engelleme eylemidir.

³ODTÜ Olayları: Ankara'nın Batı Anadolu Bulvarı'nı Konya Yolu'na bağlayacak ve (ODTÜ) ormanı içinden geçmesi planlanan yol çalışmalarına öğrencilerin ve derneklerin bir araya gelerek çeşitli yöntemlerle tepki göstermesi olaylarıdır.

⁴Cerattepe Olayları: Artvin ili Merkez ilçesinin sınırları içerisindeki Cerattepe mevkiinde yer alan ormanlık alanlarda gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyetlerini engellemek üzere 21 Haziran 2015'ten itibaren sürdürülen eylemler ve iş makinelerinin maden sahasına girişini sağlamak üzere 16 Şubat 2016'da asker ve polisin yaptığı müdahale sonucu meydana gelen olaylardır.

ve aktörlerini belirten kavramların yer aldığı haberler seçilerek değerlendirilmiştir. Haberlerin analizini kolaylaştırmak amacıyla Tablo 1’de yer verilen kodlama yapılmıştır.

Tablo 1.Çevreci Hareketler Konulu Haberleri Analiz Etmek Amacıyla Belirlenen Kodlar

| Kodlar | Çevreci Hareketlerin Sebebi | Kodlar | Çevreci Hareketlerin Türleri | Kodlar | Çevreci Hareketlerin Aktörleri |
|--------|--|--------|--|--------|--------------------------------|
| S1 | Çevre Kirliliği | T1 | Farkındalık Çalışmaları | A1 | Özel Kişiler |
| S2 | Taş ve Maden Ocakları | T2 | Yargıya Başvuru | A2 | Sivil Toplum Kuruluşları |
| S3 | Hidroelektrik, Nükleer, Jeotermal ve Rüzgâr Enerji Santralleri | T3 | Eylem, Yürüyüş, Protesto, Basın Açıklaması | A3 | Üreticiler |
| S4 | Ağaçların Kesilmesi | T4 | Nöbet Tutmak | A4 | Gönüllüler, Çevreciler |
| S5 | Yeşil Alanların Korunması | T5 | Fidan Dikmek | A5 | Yerel Sakinler |
| S6 | Kimyasal Atıklar | T6 | Çöp Toplama | A6 | Öğrenciler |
| S7 | Kıyı ve Sahillerin Korunması | T7 | İmza kampanyaları | A7 | Vatandaş, halk |
| | | T8 | Açlık Grevi | A8 | Eylemciler |

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de yer alan kavramlar, gazetelerde çevreci hareketleri konu alan haberlerde sıkça yer bulmaktadır. Bu bağlamda çevreci hareketlerin sebepleri, türleri ve aktörleri ile kodlanan kavramların bazıları aynı gibi görünse de tablo, haberlerin içerdiği kavramların çeşitliliği göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Böylece karşılaştırılan haberler, tabloda belirtilen çevreci hareketlerin sebebi, türü ve aktörlerinin tümünü içermektedir.

Belirlenen kavramlar çerçevesinde haberler, içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Haberlerin tüm kavramları karşılaması şartı aranmıştır. Çalışmanın devamında Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetesinde yer alan çevreci hareketleri konu alan haberler, Tablo 1’deki kodlama kriterlerine uygun olarak tablolastırılmış ve haberler bu tablolar üzerinden karşılaştırılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1’de belirlenen kavramlar etrafında seçilen haberler, kodları ile birlikte her gazete için ayrı bir tablo ile gösterilmiştir. Böylece gazetelerin çevreci hareketler konulu haberleri hangi sıklıkla yayımladığı tespit edilmiştir. Bunun dışında içerik analizi yöntemi ile haber içeriğinde hangi kavramların kullanıldığı ve yayımlanan ortak haberlerin (Gezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Cerattepe Olayları) ne tür söylem farklılıkları içerdikleri belirlenmiştir.

Tablo 2.Sabah Gazetesi Haberlerinde Çevreci Hareketlerin Sebep, Tür ve Aktörleri

| Tarih | Çevreci Hareketlerin Sebebi (S) | Çevreci Hareketlerin Türü (T) | Çevreci Hareketlerin Aktörleri (A) |
|-----------------|---------------------------------|---|--|
| 2 Mart 2013 | Çevre kirliliği (S1) | Farkındalık çalışmaları (T1) | Özel kişiler (A1) |
| 31 Mayıs 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Eylemci (A8) |
| 11 Haziran 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 24 Haziran 2013 | Çevre kirliliği (S1) | Farkındalık çalışmaları (T1) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 20 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) ve Öğrenciler (A6) |
| 18 Şubat 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 17 Mayıs 2016 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 12 Haziran 2016 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 1 Kasım 2016 | Çevre kirliliği (S1) | Farkındalık çalışmaları (T1) ve Çöp toplamak (T6) | Gönüllüler (A4) |

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Sabah gazetesinde Tablo 2’de yer alan kavramlardan oluşan haberlerde, gerçekleşen çevreci hareketlere sıklıkla yer verilmemekle birlikte (5 yılda 9 haber), çoğunlukla çevreci hareketlerin gereksiz olduğu yorumu yapılmaktadır. Çevreci hareket sebebi olarak ‘ağaçların kesilmesi’ kavramını içeren haberlerin öznesinde CHP yönetiminde bulunan iller olduğu gözlenmektedir.

Bunun dışında Sabah gazetesinin çevre kirliliğine dikkat çeken etkinliklere yoğunlaştığı ve ülke çapında yankı getiren çevreci hareketleri, gerçekleştiren aktörler açısından değil, hükümet ya da proje yöneticileri açısından değerlendirdiği görülmektedir. Sabah gazetesi çevreci hareketleri, çeşitli muhalif grupların kışkırtması ile gerçekleştirilen gereksiz eylemler olarak yorumlamaktadır.

Sabah gazetesi, Gezi Parkı Olayları hakkındaki ilk haberini 31 Mayıs 2013 tarihinde ‘Gezi Gazisi’ başlığı ile yayımlamış ve polisin müdahalesine eylemcilerin taş ile karşılık verdiğini ve bu eylemin başarıya ulaşmadığını belirtmiştir. Ayrıca dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ve Bakanların Gezi Parkı Olayları hakkındaki söylemlerine ve yorumlarına sıklıkla yer vermiştir. 11 Haziran 2013 tarihinde yayımlanan ‘Gezi Parkı Köylüleri Harekete Geçirdi’ başlıklı haberde ise vatandaşların köylerine yapılması planlanan taş ocağı projesine yönelik ‘Gezi Parkı’ndaki iki ağaç için Türkiye ayağa kalktı, burada binlerde ağaç kesiliyor.’ söylemi ile yer vermiştir. Bu noktada Sabah gazetesinin desteklediği bir çevreci hareket karşımıza çıksa da haberin dikkat çektiği nokta, Gezi Parkı Olayları’nın ülke çapında büyümesini gerektirecek kadar önemli olmadığı konusudur. Aynı zamanda gazetede, Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) idaresinde bulunan belediyelerin sorumlu tutulduğu çevre sorunları kaynaklı çevreci hareketleri haber yapıp, bunların dışındaki bir çevreci hareket haberine yer vermemiş olması dikkati çekmiştir.

Sabah gazetesinde 20 Ekim 2013 tarihinde ODTÜ’de *Ağaçlar Taşındı, Yollar Açıldı* başlığı ile yer bulan haberin içeriğinde *‘çok sayıda iş makinesi ve ağaç kesim araçlarıyla devam eden çalışmalar sebebiyle eylem yapan ODTÜ’lü öğrenciler ile mahalle sakinlerine çevik kuvvet ekipleri tazyikli su ve biber gazı ile müdahale etti’* ifadesine yer verilmiştir. Haberin devamında bu projeyi gerçekleştiren Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin *‘güzergâh üzerindeki ağaçların büyük bir kısmını ağaç nakil araçları ile taşıdığı, işe yaramayacak çok az sayıdaki ağaç ve çalı grubunun ise kaldırıldığı’* belirtilmiştir.

Sabah gazetesi, Cerattepe olayını projeden sorumlu olan kişilerin bakış açısı ile ele almıştır. 18 Şubat 2016 tarihinde *‘Çevre Tabirata Olmayacak’* başlığı ile yayımlanan haberde projeyi yürütmesi planlanan Eti Bakır A.Ş.’nin (Anonim Şirketi) *‘Proje, kurulacak teleferik hattı nedeniyle son derece çevrecidir. Tabirata neden olmayacaktır.’* açıklamalarını sayfasına taşımıştır. Bu bağlamda Cerattepe’deki çevreci hareketlerin dayanağının çevrecilik olmadığı, ‘Paralel Yapı-Aydın Doğan ve PKK Medyasının algı operasyonu halkın kışkırtıldığı’ belirtilmiştir. Bu olayların muhalefet tarafından abartıldığı ve yaşanan olaylara gerek olmadığına yer veren ifadeler kullanılmıştır.

Tablo 3.Hürriyet Gazetesi Haberlerinde Çevreci Hareketlerin Sebep, Tür ve Aktörleri

| Tarih | Çevreci Hareketlerin Sebebi (S) | Çevreci Hareketlerin Türü (T) | Çevreci Hareketlerin Aktörü (A) |
|----------------|---|---|--|
| 2 Mart 2013 | Çevre kirliliği (S1) | Farkındalık çalışmaları (T1) | Gerçek kişi (A1) |
| 11 Mart 2013 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 5 Mayıs 2013 | Çevre kirliliği (S1) | Farkındalık çalışmaları (T1) ve Çöp toplamak (T6) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 29 Mayıs 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 30 Mayıs 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) ve Fidan dikmek (T5) | Eylemci (A8) |
| 22 Temmuz 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 18 Ekim 2013 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 20 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Öğrenciler (A6) ve Vatandaş, halk (A7) |
| 30 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Açlık grevi (T8) | Gerçek kişi (A1) ve Üreticiler (A3) |

| | | | |
|-----------------------|---|---|--|
| 3 Şubat 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 22 Şubat 2014 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 24 Şubat 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 2 Mart 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 4 Mart 2014 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | İmza kampanyaları (T7) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 12 Eylül 2014 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 21 Eylül 2014 | Kıyı ve sahillerin korunması (S7) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Eylemci (A8) |
| 18 Şubat 2015 | Maden ve taş ocakları (S2) ve Ağaçların kesilmesi (S4) | Yargıya başvuru (T2) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 15 Mart 2015 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 3 Haziran 2015 | Kıyı ve sahillerin korunması (S7) | Yargıya başvuru (T2) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 12 Temmuz 2015 | Yeşil alanların korunması (S5) | Nöbet tutmak (T4) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 14 Temmuz 2015 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 18 Ekim 2015 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Yargıya başvuru (T2) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 17 Şubat 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |

| | | | |
|----------------------|---|---|--|
| 22 Nisan 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 25 Nisan 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Yargıya başvuru (T2) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 17 Mayıs 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 5 Şubat 2017 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 11 Eylül 2017 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Fidan dikmek (T5) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Öğrenciler (A6) |

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Sabah gazetesinden farklı olarak çevreci hareketlerin sebep, tür ve aktör açısından Hürriyet gazetesinde daha kapsamlı (5 yılda 28 haber) ele alındığı tespit edilmiştir. Çevreci hareketlerin konu edildiği haber başlıklarının, çoğunlukla muhalif bir dille ve çevreci hareketleri gerçekleştiren aktörlerin odağa alınarak yazıldığı belirlenmiştir. Hürriyet gazetesinin 2013–2017 yılları arasında çevreci hareketleri içeren haberleri incelendiğinde çoğunlukla bilginin direkt olarak aktarıldığı ve yoğun bir yorumla karşılaşmamakla birlikte haberlerde muhalif bir dil kullanıldığı gözlenmektedir.

Gezi Parkı Olayları'nı ilk olarak '*Gezi Parkı Arbedesi*' başlığıyla 29 Mayıs 2013 tarihinde sayfalarına taşımıştır. Eylemciler ile kolluk kuvvetlerinin çatışması öne çıkarılmıştır. Ancak Sabah gazetesinden farklı olarak '*Gezi Parkı'nın Taksim'deki tek yeşil alan*' olması sebebiyle vatandaşların tepki gösterdiğini belirtmiştir. 30 Mayıs 2013 tarihli haber ise '*Onlar kesti, halk dikti*' başlığı ile yayımlanmış ve *eylemciler doğayı korumak için nöbetlerine devam ettiler*' ifadesine yer vermiştir. Hürriyet gazetesi Gezi Parkı ile ilgili haberlerinde muhalif bir söylem kullanmış ve haberleri, eylemcilerin bakış açısı ile ele almıştır.

Hürriyet gazetesi, 20 Ekim 2013 tarihinde '*İşinsiz Girdiler*' başlığı ile yayımladığı haberde, ODTÜ'lü öğrencilerle birlikte vatandaşların da projeye tepki gösterdiğini belirtmiştir. Gazete, yapılan basın açıklamasına yer vermiş ve bu açıklamada '*Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı İ. Melih Gökçek, sopayla kuşandırdığı paralı askerleri ve çelik kuvvet ordusu ile ODTÜ ormanına girdi.*' ifadelerini kullanmıştır. Aynı zamanda eylemcilerin bu projeyi fidan dikerek protesto ettiği ifade edilmiştir. Son olarak bu konuyu 11 Eylül 2017 tarihinde '*ODTÜ Yolu*' başlığı ile tekrar gündemine alan Hürriyet gazetesi, CHP'li milletvekillerinin ODTÜ Mezunlar Derneği, Yeşil Ankara Platformu ve ODTÜ'lü öğrencilerle birlikte eyleme katıldıkları ve grubun, bu projenin kente zararlı olduğunu belirten bir basın açıklaması yaparak fidan diktiği ifadeleriyle sayfasına taşımıştır. Hürriyet gazetesinin bu olayı bir çevreci hareket olarak ele aldığı ve haberi aktörlerin bakış açısıyla sunduğu gözlenmiştir.

Hürriyet gazetesi, Cerattepe'de yaşananlar ile ilgili olarak ilk haberini 17 Şubat 2016 tarihinde '*Artvin'e Gaz*' başlığı ile paylaşmış ve halk ile kolluk kuvvetleri arasında yaşanan çatışmaya dikkat çekmiştir. Bu çatışmaya özellikle projeyi yürütecek olan şirketin neden olduğunu ve Artvinlilerin engellemelere rağmen sokaklara döküldüğünü belirtmiştir. Hürriyet gazetesi, olayları aktörlerin bakış açısı ile değerlendirmiş ve yaşanan şiddet olaylarına dikkat çekmiştir.

Tablo 4: Sözcü Gazetesi Haberlerinde Çevreci Hareketlerin Sebep, Tür ve Aktörleri

| Tarih | Çevreci Hareketlerin Sebebi (S) | Çevreci Hareketlerin Türü (T) | Çevreci Hareketlerin Aktörü (A) |
|------------------------|---|---|--|
| 10 Şubat 2013 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Yargıya başvuru (T2) | Gerçek kişi (A1) |
| 29 Mayıs 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Eylemci (A8) |
| 31 Mayıs 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 20 Temmuz 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Yargıya başvuru (T2) ve Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 20 Temmuz 2013 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 25 Temmuz 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 28 Temmuz 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 13 Ağustos 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 26 Ağustos 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Öğrenciler (A6) |
| 8 Eylül 2013 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 12 Eylül 2013 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 14 Eylül 2013 | Kimyasal atıklar (S6) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Üreticiler (A3) |
| 21 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Öğrenciler (A6) |
| 25 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |

| | | | |
|------------------------|---|---|--|
| 27 Ekim 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Öğrenciler (A6) |
| 4 Kasım 2013 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Açlık grevi (T8) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 21 Şubat 2014 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler çevreciler (A4) |
| 23 Şubat 2014 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 5 Haziran 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Vatandaş, halk (A7) |
| 30 Temmuz 2014 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 30 Ağustos 2014 | Maden ve taş ocakları (S2) | Yargıya başvuru (T2) | Vatandaş, halk (A7) |
| 24 Ekim 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 28 Ekim 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 18 Kasım 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 25 Kasım 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 1 Aralık 2014 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 8 Aralık 2014 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 9 Aralık 2014 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) ve Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Vatandaş, halk (A7) |
| 20 Aralık 2014 | Yeşil alanların korunması (S5) | Nöbet tutmak (T4) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 6 Mart 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Nöbet tutmak (T4) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |

| | | | |
|------------------------|---|---|--|
| 25 Mart 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 27 Mart 2015 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 30 Mart 2015 | Çevre kirliliği (S1) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 15 Nisan 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 26 Nisan 2015 | Kıyı ve sahillerin korunması (S7) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 2 Mayıs 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 5 Mayıs 2015 | Ağaçların kesilmesi (S4) ve Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 20 Haziran 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 22 Haziran 2015 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 30 Haziran 2015 | Maden ve taş ocakları (S2) | Nöbet tutmak (T4) ve Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 3 Temmuz 2015 | Maden ve taş ocakları (S2) | Nöbet tutmak (T4) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 1 Ağustos 2015 | Çevre kirliliği (S1) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 21 Aralık 2015 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 26 Ocak 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) ve Ağaçların kesilmesi (S4) | Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |

| | | | |
|------------------------|---|---|--|
| 25 Mart 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 30 Nisan 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) ve Ağaçların kesilmesi (S4) | Nöbet tutmak (T4) | Vatandaş, halk (A7) |
| 18 Mayıs 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Farkındalık çalışmaları (T1) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 22 Mayıs 2016 | Çevre kirliliği (S1) ve Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
| 2 Nisan 2016 | Hidroelektrik, nükleer, jeotermal ve rüzgar enerji santralleri (S3) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 25 Nisan 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Yargıya başvuru (T2) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 19 Mayıs 2016 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |
| 24 Mayıs 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) ve Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 20 Haziran 2016 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 11 Temmuz 2016 | Ağaçların kesilmesi (S4) ve Kimyasal atıklar (S6) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 28 Ocak 2017 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) |
| 15 Temmuz 2017 | Maden ve taş ocakları (S2) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Gönüllüler, çevreciler (A4) ve Semt, mahalle, köy sakinleri (A5) |
| 22 Temmuz 2017 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Öğrenciler (A6) |
| 11 Eylül 2017 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) ve Öğrenciler (A6) |
| 31 Ekim 2017 | Ağaçların kesilmesi (S4) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Vatandaş, halk (A7) |

| | | | |
|---------------|--------------------------------|---|-----------------------------|
| 29 Kasım 2017 | Yeşil alanların korunması (S5) | Eylem, yürüyüş, protesto, basın açıklaması (T3) | Sivil toplum örgütleri (A2) |
|---------------|--------------------------------|---|-----------------------------|

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Çevreci hareketler konulu haberlere sıkça yer veren (5 yılda 60 haber) Sözcü gazetesinde, çevre sorunlarına neden olan kişiler ve/veya projeler sert bir dille eleştirilmektedir. Özellikle çevreci hareketlerin sebebi olarak ‘ağaçların kesilmesi’nin ve çevreci hareket türünde ise ‘eylem, yürüyüş, protesto ve basın açıklaması’nın sıkça haber yapıldığı belirlenmiştir. Çevreci hareketlere konu olan faaliyetlerin ortaya çıkmasından çoğunlukla hükümet sorumlu tutulmuş ve sert bir dille eleştirilmiştir. Haber başlıkları incelendiğinde çevreci hareketlerin aktörlerinin bakış açısıyla değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda çevre kirliliğine yol açabilecek faaliyetleri ve bu faaliyetlerden sorumlu kişileri suçlayıcı yorumlarla karşılaşmıştır. Sözcü, incelenen haber kaynakları arasında en muhalif söyleme sahip olan gazete olarak karşımıza çıkmıştır.

Sözcü gazetesi, Gezi Parkı Olayları ile ilgili ilk haberi, 29 Mayıs 2013 tarihinde ‘*Gezi Parkı’ndaki Nöbete Biber Gazı*’ başlığı ile yayımlamış ve diğer iki gazetede olduğu gibi eylemciler ile kolluk kuvvetleri arasında yaşanan çatışmaya dikkat çekmiştir. Ancak ‘*iş makinelerinin önüne geçen ve ağaçların kesilmesine izin vermeyen çevrecilere, polis bol bol biber gazı sıktı*’ ifadesi ile eylemcilerin gözünden durumu haberleştirdiği değerlendirilmesinde bulunulabilir. Sözcü gazetesi, Gezi Parkı Olayları ile ilgili tüm haberlerinde çevrecilerin ve halkın haklarına sahip çıktığını belirtmiş ve merkezi yönetimi sıklıkla eleştirmiştir. 31 Mayıs 2013 tarihinde ‘*Gezi Parkı Nöbetinde Şafak Operasyonu*’ başlığı ile yayımladığı haberden sonra tamamıyla eylemci, kolluk kuvvetleri ve yönetim arasından yaşanan gerilime odaklanan haberler yapılmıştır.

Sözcü gazetesi 28 Ağustos 2013 tarihinde ‘*ODTÜ Çevre Bakanlığı Önünde Eylem Yaptı*’ başlığı ile protestocuların basın açıklamasına yer vermiştir. Bu açıklamada, ‘*Ankara Büyükşehir Belediyesinin otoyol projesinin, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararı ile bölgenin 1. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmesi sebebiyle geçersiz olduğu*’ belirtilmiştir. 21 Ekim 2013 tarihinde ‘*Fidanını Kapan Halk ODTÜ’ye Akın Etti*’ başlığıyla yayımlanan haber ile projenin fidan dikerek protesto edildiği belirtilmiştir. 27 Ekim 2013 tarihinde ‘*Ne Fidan Kaldı Ne Sakı*’ başlığıyla projenin devam ettiği ve tepkilerin giderek büyüdüğü ifadelerine yer verilmiştir. Hürriyet gazetesine benzer bir şekilde, son olarak 11 Eylül 2017 tarihinde ‘*Öğrencilerden Fidanlı Tepki*’ başlığı ile yayımlanan haberde, projenin ODTÜ Mezunları Derneği, Yeşil Ankara Platformu ve ODTÜ’lü öğrenciler tarafından kampüs önünde protesto edildiği belirtilmiştir. Sözcü gazetesinin konu ile ilgili haberleştirmeyi, aktörlerin bakış açısı ile yaptığı ve protestocuların tepkilerini odağa alan bir yaklaşım ile haberleri sunduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Sözcü gazetesinde Cerattepe Olayları ise ilk olarak 30 Temmuz 2014 tarihinde ‘*Maden İsyanı*’ başlığı ile yayımlanmıştır. Haber ‘*başlaması planlanan*’ proje olarak belirtilmiş ve ‘*vatandaşların, bakır ve altın maden yolunun köyün ortasından geçirilmek istenmesini protesto ettiği*’ ifadesine yer verilmiştir. Devamında 20 Haziran 2015, 30 Haziran 2015 ve 3 Temmuz 2015 tarihli gazetelerde bu konuda, Eti Bakır A.Ş.’nin sahibi Mehmet Cengiz yargı kararlarını ihlal eden olarak yansıtılmıştır. Vatandaşın eylem yapması ve yargıya başvurmasına rağmen şirketin projeye devam ettiği, hükümetin bunu onayladığı, ancak eylemcilerin yolu kapatarak buna izin vermediği vurgulanmıştır. Sözcü gazetesinin bu konu ile ilgili haberlerinde de aktörlerin bakış açısıyla durumu ele aldığı ve muhalif dil kullandığı tespitinde bulunulabilir.

Sonuç

Çevre hakkı, içerisinde çeşitli usuli hakları barındıran ve tüm kişilere yetki veren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre sorunlarına çözüm olarak öne çıkmasının nedeni ise herkesin kendi yaşam alanına ve doğaya sahip çıkması gerektiğini vurgulamasından ve sunduğu yetkinin yanında birtakım sorumluluklar da barındırmasından kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda tüm kişilerin, çeşitli şekillerde çevre hakkına sahip çıkmasıyla birlikte çevreci hareketlilikler meydana gelmektedir. Özellikle çevresel usuli haklara (bilgi edinme, katılım ve başvuru) dayanarak gerçekleşen çevreci hareketler, çevrenin zarar

görmesini engellemeyi amaçlamakta ve kişilerin sağlıklı yaşam hakkını savunma yöntemlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Çevresel usuli haklar içerisinde yer alan bilgi edinme hakkı, çevreci hareketlerin meydana gelmesi için ilk adımı oluşturmaktadır. Çevre ile ilgili olaylar hakkında bilgi edinilmesini sağlayan en önemli araç ise medyadır. Bu noktada çevre sorunlarını ve bu sorunlara tepki niteliği taşıyan çevreci hareketleri bildirmek amacıyla kullanılan medya araçlarının bu bilgileri kendi yorumlarını katarak yayımlaması çeşitli söylem farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Bilgi edinme hakkının ve genel anlamda çevre hakkının vermiş olduğu yetki ile çevre sorunlarından haberdar olarak harekete geçen kişilerin oluşturduğu çevreci hareketler, medya sahipliklerinin dünya görüşüne göre yorumlanmaktadır.

Çalışma içerisinde 2013-2017 yılında yayımlanan çevreci hareket haberleri, içerik analizi yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Çevreci hareketlerin sebebini, türünü ve aktörlerini belirten kavramlar kodlandıktan sonra Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerindeki çevreci hareketleri içeren haberler seçilmiştir. Bu doğrultuda belirlenen kavramların kullanıldığı haberler ele alınarak bir karşılaştırma yapılmıştır. Belirlenen üç gazetede yer alan ortak çevreci hareket haberlerinde kullanılan söylemlerin farklılığı ve konuların farklı bakış açıları ile değerlendirildiği öne çıkmaktadır. Çevre hakkının öznelere olan bilgiye erişim hakkının özellikleri, çevre hakkının varlığını ve kullanılmasını sağlarken bu farklılıkların çevre söz konusu olduğunda en aza indirgenmesi beklenmektedir. Böylece bilginin açık, anlaşılır ve zamanında ulaştırılması belki de çevre sorunlarını engellemek için önemli bir adım olacaktır.

Medya sahipliklerinin farklı ideolojilere sahip olması gerekli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumda yer alan ideoloji çeşitliliğinin yansıtılması ve bireylere kendi fikirlerini yansıtan bir medya kaynağının sunulması demokrasinin getirilerinden biri sayılmaktadır. Çünkü ülke ve dünya gündeminde meydana gelen siyasi, toplumsal ve kültürel olayları aktarıırken aynı zamanda bu olayın yorumlanması, haber kaynaklarından beklenen bir durumdur. Bu anlamda haber kaynağı sahiplerinin, kendi ideolojilerini katarak haberleri yorumlamaları ve toplumdaki bireylerin de bu kaynaklardan kendilerine yakın olan haber kaynağını seçerek gündemi takip etmesi beklenmektedir. Ancak çevre sağlığı söz konusu olduğunda ideolojik ve siyasi kaygıların bir önemi kalmamaktadır.

Çalışmanın öznesini oluşturan gazetelerin yer verdiği çevreci hareketler konulu haberlerin farklılaştığı ve/veya yorum katılarak yayımlandığı gözlenmiştir. Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te görüldüğü üzere üç gazetenin farklı haberlere yer verdiği, özellikle Sabah gazetesinin belirlenen kavramlar etrafında yayımlanan haber sayısının Hürriyet ve Sözcü gazetelerine oranla daha az sayıda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çevre hakkı konulu haberler, çalışmada incelenen tüm gazetelerde yer almakla birlikte yayımlanma sıklıkları ve aktarılış biçimleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıkların haberin yayımlandığı gazetelerin ideolojisine göre değişiklik gösterdiği gözlenmiştir. Sabah gazetesinin, 2013-2017 yılları arasında belirlenen kavramlar etrafında yayımladığı çevreci hareketler konulu haber sayısının 9 olması ve bu haberleri çoğunlukla gerçekleştirilen hareketlerin gereksiz olduğu şeklinde aktarması Hürriyet ve Sözcü gazetelerinden farklı bir bakış açısına sahip olduğunu kanıtlar niteliktedir. 2013-2017 yılları arasında Hürriyet gazetesinin yayımladığı haber sayısı 28, Sözcü gazetesinin ise 60'tır. Bu anlamda çevreci hareketlilik konulu haberlere en sık yer veren Sözcü gazetesi aynı zamanda belirlenen gazeteler arasından çevreci hareketlilik haberlerini haklı bularak destekleyici söylemler ile aktaran haber kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece belirlenen haber kaynaklarının çevreci hareket konulu haberleri haklı ya da haksız bulmasının, yayımlanan haber sıklığı ile doğru orantılı olduğu söylenebilir.

Çalışma içerisinde yapılan haber araştırmasında ortaya çıkarılan bir diğer sonuç ise ulusal sivil toplum kuruluşlarının çevreci hareketleri gerçekleştiren aktörler arasında yoğun bir şekilde yer almamasıdır. Bu doğrultuda ulusal ve çevreci sivil toplum kuruluşları, belirlenen aktörler arasında A2 olarak kodlanmış ve haberler incelendiğinde Sabah gazetesinde yayımlanan 9 haberden 1'inde, Hürriyet gazetesinde yayımlanan 28 haberden 10'unda ve Sözcü gazetesinde yayımlanan 60 haberden 11'inde sivil toplum kuruluşlarının öne çıktığı gözlenmiştir. Bu çıktılara göre sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanlarını arttırması gerektiği ve özellikle çevre söz konusu olduğunda daha fazla faaliyet gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Çevre kirlilikleri, çevre sorunları, küresel ısınma, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik gibi kavramlar söz konusu olduğunda çevre hakkının önemli bir parçası olan bilgi edinme hakkı kendini göstermektedir. Bu anlamda geliştirilen politikalar ve kanunlar ile talep edilen bilgilerin sağlanacağı garanti edilmektedir. Ancak eski adıyla kitlesel iletişim araçları olarak bilinen medya, bireysel bir talep olmaksızın bilgi sağlamaktan sorumludur. Bu doğrultuda haber kaynaklarının çevresel bir sorun söz konusu olduğunda kişilerin çevre hakkına sahip olduğunu bilerek açık, anlaşılır ve doğru bilgiyi aktarmaları beklenmektedir. Çünkü kişilerin çevrenin zarar görebileceği bir durumdan haberdar olmaması ve devamında çevre hakkının savunulamaması durumunda, ideolojilerin savunulabileceği bir dünyadan söz etmek pek mümkün olmayacaktır.

Kaynakça

- Aarhus Sözleşmesi - (bilgiye erişim, karar vermede kamu katılımı ve çevresel konularda adalet erişim Sözleşmesi), Sekreteryası: <https://www.unece.org/env/pp/introduction.html>, 10.02.2021
- Abdülhakımoğulları, E., & Sezer, Ö., & Akpınar, M. (2011). Küresel, Ulusal ve Yerel Düzeyde Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkının Gelişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), 61 – 88. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23234/248080>
- Balkaya, F. (2012). Çevreci Hareketlerin Ekolojik Yurttaş Oluşturmadaki Rolü. *II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu Bildiri Kitabı*. 148 – 158.
- Bilir, F., Hamdemir, B. (2011). Çevre Hakkı ve Uygulaması. *International Conference on Eurasian Economies*, 2, 143 – 149. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/25891/272823>
- Gezgin, S. (2012). MEDYANIN TOPLUMSAL İŞLEVİ VE KAMUOYU OLUŞUMU . İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | İstanbul University Faculty of Communication Journal, 1 (12) . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22891/244940>
- Güneş, A. (2012 – 2013). Aarhus Sözleşmesi ve Çevresel Bilgiye Erişim Hakkı. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 17-18, 25 – 40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duhfd/issue/23027/246193>
- Heywood, A. (2016). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş*, Levent Köker (Çev.). Ankara: BB1010 Yayınları.
- Kaboğlu, İ. (1992). *Özgürlükler Hukuku*. İmge Yayınevi.
- Keleş, R. (2016). Çevre ve Siyaset. Ruşen Keleş (Ed.), *İnsan Çevre Toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kökalan Çımrın, F. (2010). Yeni Toplumsal Hareketler ve Kentsel Yaşam. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. 2, 45 – 58.
- Melucci A (1996). *Challenging Codes: Collective Action in the Information Age*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Mora, N. (2008). Medya ve kültürel kimlik. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. (5) 1. https://www.researchgate.net/publication/26502762_Media_and_cultural_identity.
- Olgun, H., Işık V. (2017). Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Türk Hukukundaki Yeri. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*. 1, 34 – 52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/icps/issue/41258/498407>
- Porritt, J. (1989). *Yeşil Politika*. Alev Türker (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Scarce, R. (2007). *Eco-Warriors: Understanding the Radical Environmental Movement*. Chicago: The Noble Press.
- T.C. 1982 Anayasası, 09.11.1982 tarihli 17863 sayılı Resmi Gazete.

Tekeli, İ. (2005). Çevre Hakkına Yerelden Yaklaşmak, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ankara, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/c/e/cevre-hakkina-yerelden-yaklasamak-ilhan-tekeli.pdf> (Erişim:13.07.2020).

Tekeli, İ. (2000). Türkiye Çevre Tarihçiliğine Açılırken, Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu, (Yay. Haz: Zeynep Boratav), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 1–14.

Topal Demiroğlu, E. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması . Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi , 2 (1) , 133-144 .

Turgut, N. (2012). *Çevre Politikası ve Hukuku*. İmaj Yayınevi.

Wapner, P. (2002). Horizontal Politics: Transnational Environmental Activism and Global Cultural Change, *Global Environmental Politics*, 2(2). 37-62.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 24.10.2003 tarihli 25269 sayılı Resmi Gazete.

Gazeteler

Hürriyet gazetesi, (2013 – 2017).

Sabah gazetesi, (2013 – 2017).

Sözcü gazetesi, (2013 – 2017).

EXTENDED SUMMARY

The right to the environment, as one of the most basic human rights, finds a concrete response in the daily life of living things. However, there are deep differences around the world in terms of accessing this fundamental right properly and this difference is getting deeper day by day. The reasons such as the high population growth rate of the world, the increase in consumption habits, the consumption of nature as if it is an unlimited resource, the destruction of environmental values for the sake of economic development by the administrations, and even the continued exploitation of the environmental values of the developing countries by the developed countries eliminate the opportunity of fair access to the right to environment throughout the world. Mass and even individual environmental movements are organized by organized or unorganized groups in order to draw attention to the environmental problems experienced around the world and to create public opinion, both to ensure that the right is met and the duties and obligations arising in this context are fulfilled, and because the environment is a global value. It is aimed that environmental movements can quickly form public opinion and have an impact on the decisions and practices of the legislative, executive and judicial authorities. Newspapers are one of the most effective tools that facilitate this.

In this context, the study deals with the way and frequency of environmental movements in Turkey by Sabah, Hürriyet and Sözcü Newspapers, which are media sources with different ideologies as of the period of analysis (01.01.2013-31.12.2017). Within the framework of this subject, the main aims of the study are to answer the following questions:

- 1) At the time of an environmental movement, did all three newspapers report on it?
- 2) Is there a difference in the language used by the newspapers to convey the same environmental movement to the public?
- 3) Is there a difference between the attitudes of the newspapers towards those held responsible for the event or situation that is the subject of environmental action?
- 4) Is there any difference between the three newspapers in terms of finding the environmental movement right or wrong?
- 5) How did newspapers evaluate environmental movements in terms of actors, types and causes?

In the study, the conceptual framework and foundations of the environmental right and the emergence and development process of the environmental movements evaluated in the social movements and new social movement class were prepared by using the literature review method. Content analysis method was used in the analysis of newspaper news about environmental movements. This method is frequently used in the field of social sciences and includes a terminological analysis. It is mostly used to identify and analyze the basic concepts of the researched subject, such as themes, frequently used words, and patterns in the sources in question. This method aims to analyze the sources examined rather than making observations. Newspaper scanning for content analysis was carried out in the archive of the National Library in Ankara between 01.03.2021 and 31.03.2021.

The right to the environment emerges as a concept that includes various procedural rights and empowers all persons. The reason why it stands out as a solution to environmental problems is that it emphasizes that everyone should protect their own living space and nature, and that it has some responsibilities as well as the authority it offers. In this direction, environmental movements occur with all people claiming the right to the environment in various ways. In particular, environmental movements based on environmental procedural rights (acquiring information, participation and application) aim to prevent damage to the environment and are considered as one of the methods of defending people's right to a healthy life.

The right to information, which is included in environmental procedural rights, constitutes the first step for the emergence of environmental movements. The most important tool that provides information

about environmental events is the media. At this point, the publication of this information by the media tools used to report environmental problems and the environmentalist movements reacting to these problems, by adding their own interpretations, reveals various discourse differences. Environmental movements, which are formed by people who are aware of environmental problems with the authority given by the right to information and the environmental right in general, are interpreted according to the world view of media owners.

Conclusion and Discussion

In the study, the environmental movement news published in 2013-2017 were compared with the content analysis method. After the concepts indicating the reason, type and actors of environmental movements were coded, news containing environmental movements in Sabah, Hürriyet and Sözcü newspapers were selected.

It has been observed that the news about environmental movements in the newspapers that constitute the subject of the study differed and/or were published by adding comments. As can be seen in Table 2, Table 3 and Table 4, it is seen that three newspapers include different news, and the number of news published around the determined concepts in Sabah Newspaper is less than Hürriyet and Sözcü Newspapers. Therefore, although the news on the right to the environment take place in all the newspapers examined in the study, the frequency of their publication and the way they are conveyed are different from each other. It has been observed that these differences vary according to the ideology of the newspapers in which the news is published. The fact that Sabah Newspaper has 9 news about environmental movements published between 2013-2017 around the concepts determined and that these news mostly conveys that the actions taken are unnecessary proves that it has a different point of view than Hürriyet and Sözcü Newspapers. Between 2013 and 2017, the number of news published by Hürriyet Newspaper is 28, and Sözcü Newspaper has 60. In this sense, Sözcü Newspaper, which gives the most coverage to the news on environmentalist mobility, also appears as a news source that conveys the news of environmentalist mobility with supportive discourses by justifying it among the specified newspapers. Thus, it can be said that the determined news sources' finding the news about the environmental movement right or wrong is directly proportional to the frequency of the news.

Another result of the news research carried out in the study is that national non-governmental organizations are not heavily involved in the actors that carry out environmental movements. In this direction, national and environmental non-governmental organizations were coded as A2 among the identified actors, and when the news was examined, it was found that in 1 of 9 news published in Sabah Newspaper, 10 of 28 news published in Hürriyet Newspaper and 11 out of 60 news published in Sözcü Newspaper. It was observed that non-governmental organizations came to the fore. According to these outputs, it is expected that non-governmental organizations should increase their fields of activity and carry out more activities, especially when it comes to the environment.

When it comes to concepts such as environmental pollution, environmental problems, global warming, climate change and biodiversity, the right to information, which is an important part of the environmental right, manifests itself. With the policies and laws developed in this sense, it is guaranteed that the requested information will be provided. However, the media, formerly known as mass media, is responsible for providing information without individual demand. In this respect, news sources are expected to convey clear, understandable and accurate information, knowing that people have the right to the environment in case of an environmental problem. Because if people are not aware of a situation where the environment can be harmed and the right to the environment cannot be defended, it will not be possible to talk about a world where ideologies can be defended.